

Spis treści

Spis rysunków, map, tabel i ramek	X
Wprowadzenie	III

ROZDZIAŁ 1	POZNAWANIE ANTROPOLOGII	1
	Dyscyplina (dyscypliny) antropologii	3
	Tradycyjna antropologia i to, co po niej	9
	„Perspektywa antropologiczna”	16
	Znaczenie antropologii	27
	Podsumowanie	31

ROZDZIAŁ 2	ROZUMIENIE I BADANIE KULTURY	33
	Definiowanie kultury	34
	Biokulturowe podstawy ludzkich zachowań	49
	Badanie kultury: metody antropologii kulturowej	58
	Podsumowanie	68

ROZDZIAŁ 3	ŹRÓDŁA ANTROPOLOGII KULTUROWEJ	71
	Możliwości i potrzeby uprawiania antropologii kulturowej ..	72
	Spotkanie z Innym	76
	Przemyśleć społeczeństwo: siedemnastowieczna i osiemnastowieczna teoria społeczna	82
	Wiek XIX: ku naukowej etnologii	85
	Wiek XX i powstanie nowoczesnej antropologii	88
	Kryzys antropologii w połowie XX wieku i stan po kryzysie ..	93
	Podsumowanie	100

ROZDZIAŁ 4	JĘZYK A STOSUNKI SPOŁECZNE	103
	Język ludzki jako system komunikacji	104
	Struktura języka	108

Budowanie społeczeństwa za pośrednictwem języka: język a tworzenie rzeczywistości społecznej	120
Uczenie się języka i hipoteza relatywizmu językowego	130
Podsumowanie	135

ROZDZIAŁ 5	UCZENIE SIĘ BYCIA JEDNOSTKĄ: OSOBOWOŚĆ I PŁEĆ KULTUROWA	137
	Kultury i osoby, czyli kulturalne osoby	139
	Płeć kulturowa i osoba, czyli płciowo dookreślona osoba ..	152
	Podsumowanie	167

ROZDZIAŁ 6	JEDNOSTKI I TOŻSAMOŚCI: RASA I ETNICZNOŚĆ	169
	Antropologia rasy	170
	Współczesna antropologiczna krytyka rasy	179
	Antropologia etniczności	184
	Grupy i stosunki rasowe oraz etniczne w perspektywie międzykulturowej	192
	Podsumowanie	204

Holistyczne postrzeganie kultury (studium przypadku 1): Relatywizm macierzyństwa, osoby ludzkiej, rasy i zdrowia w brazylijskiej społeczności lokalnej	206
--	-----

ROZDZIAŁ 7	EKONOMIKA: LUDZIE, PRZYRODA I ORGANIZACJA SPOŁECZNA	209
	Ekonomika jako baza lub rdzeń kultury	210
	Antropologia ekonomiki	214
	Podsumowanie	245

ROZDZIAŁ 8	SYSTEM POKREWIEŃSTWA I ORGANIZACJA NIEOPARTA NA POKREWIEŃSTWIE: TWORZENIE GRUP SPOŁECZNYCH	247
	Grupy korporacyjne: fundamentalna struktura społeczeństw ludzkich	248
	Grupy korporacyjne oparte na pokrewieństwie	251
	Grupy korporacyjne nieoparte na pokrewieństwie	276
	Podsumowanie	285

ROZDZIAŁ 9	POLITYKA: ŁAD SPOŁECZNY I KONTROLA SPOŁECZNA ..	287
	Kontrola społeczna: funkcje polityki	289
	Władza	294
	Antropologia systemów politycznych	299
	Utrzymywanie porządku wewnętrznego i harmonii społecznej	316
	Antropologia wojny	320
	Podsumowanie	323
ROZDZIAŁ 10	RELIGIA: INTERAKCJE ZE ŚWIATEM NIELUDZKIM	325
	Problem antropologicznego badania religii	326
	Elementy religii: istoty ponadludzkie i ludzcy specjaliści ...	334
	Elementy religii: symbol, rytuał i język	352
	Podsumowanie	361
	Holistyczne postrzeganie kultury (studium przypadku 2): Integralna kultura w społeczeństwie Warlpiri	363
ROZDZIAŁ 11	DYNAMIKA KULTUROWA: CIĄGŁOŚĆ I ZMIANA	367
	Tradycja tradycji	369
	Dynamika kulturowa: procesy zmiany kulturowej	374
	Podsumowanie	392
ROZDZIAŁ 12	KOLONIALIZM I ŹRÓDŁA GLOBALIZACJI	395
	Kultura kolonializmu	397
	Dziedzictwo kolonializmu	411
	Podsumowanie	424
ROZDZIAŁ 13	WALKA O TOŻSAMOŚĆ POLITYCZNĄ: NACJONALIZM, ETNICZNOŚĆ I KONFLIKT	427
	Polityka, tożsamość i postkolonializm	430
	Płynne, sfragmentaryzowane i porozszywane kultury współczesnego świata	443
	Od kultury do rywalizacji i konfliktu	449
	Podsumowanie	456

ROZDZIAŁ 14 WALKA O NIEZALEŻNOŚĆ EKONOMICZNĄ: ROZWÓJ, MODERNIZACJA I GLOBALIZACJA	459
Skąd się bierze zależność ekonomiczna	461
Droga do niedorozwoju	463
Rozwój: rozwiązanie czy problem	473
Modele rozwoju	481
Korzyści – i koszty – rozwoju	485
Podsumowanie	489
 ROZDZIAŁ 15 WALKA O KULTUROWE PRZETRWANIE, ODRODZENIE I REWITALIZACJĘ	493
Głosy z innego świata	495
Od kultury do ruchu kulturowego	499
Przyszłość kultury i kultura przyszłości	510
Podsumowanie	525
 Holistyczne postrzeganie kultury (studium przypadku 3): Wygnańcy, uchodźstwo i kultura	527
 Glosariusz	531
Bibliografia	557
Indeks	575

Spis rysunków, map, tabel i ramek

RYSUNKI

2.1. Wzory dystrybucji kultury według Ralpa Lintona	40
2.2. Model integracji kulturowej	45
7.1. Chronologiczny wykres systemów produkcyjnych	230
8.1. Oznaczanie pokrewieństwa	267
8.2. Pokrewieństwo (skrótów oznaczeń)	268
8.3. Schematy związków pokrewieństwa	272
9.1. Systemy polityczne ze względu na stopień integracji politycznej (za: Service 1962)	301
12.1. Hipotetyczna granica kolonii z uwzględnieniem granic społeczeństw znajdujących się w jej obrębie	419

MAPY

Główne społeczności i państwa wzmiankowane w tekście	XVIII–XIX
13.1. Tereny zamieszkałe przez Kurdów	438

TABELE

12.1. Daty uzyskania niepodległości po okresie kolonializmu: wybrane państwa	412
14.1. PNB per capita w 2007 roku (Źródło: World Bank)	465
14.2. Nierówności dochodowe: wybrane państwa (Źródło: World Bank)	466
14.3. Umieralność niemowląt (na 1000 urodzeń) w 2008 roku (Źródło: CIA World Factbook)	467
14.4. Oczekiwana długość życia po urodzeniu (w latach): szacunkowe dane z 2009 roku (Źródło: CIA World Factbook)	467
14.5. Państwa o najwyższej i najniższej jakości życia w 2008 roku	468
15.1. Języki i ludy rdzenne (Źródło: Miller 1993)	496

1.1. Antropologia w firmie Microsoft	12
1.2. Kultura a działalność wywiadowcza	28
1.3. Współczesne kontrowersje kulturowe: zakaz symboli religijnych we Francji	31
2.1. Życie bez kultury: „dziki chłopiec z Aveyron”	39
2.2. Kultura u naczelnych?	50
2.3. Współczesne kontrowersje kulturowe: badania nad „człowiekiem z Kennewick”	68
3.1 „Monstrualne rasy” w świecie przednowoczesnym	76
3.2. Zwyródniały dzikus <i>versus</i> szlachetny dzikus	84
3.3. Współczesne kontrowersje kulturowe: amerykańska „umowa społeczna”	99
4.1. Mowa i władza – porównanie międzykulturowe	124
4.2. Gesty w różnych kulturach	128
4.3. Współczesne kontrowersje kulturowe: polityka językowa w Stanach Zjednoczonych	134
5.1. Uczenie się życia z przemocą lub bez przemocy	149
5.2. Wytwarzanie męskości w kulturze Sambia	161
5.3. Współczesne kontrowersje kulturowe: płeć kulturowa a choroby psychiczne	166
6.1. Oświadczenie American Anthropological Association w sprawie „rasy” (1998)	183
6.2. <i>Deafworld</i> : kultura ludzi głuchych	194
6.3. Współczesne kontrowersje kulturowe: „multikulturalizm” w Stanach Zjednoczonych	203
7.1. Zbieracze Ajnu z północnej Japonii	219
7.2. Granice wzrostu u pasterzy Basseri	222
7.3. Umacnianie władzy w społeczeństwie opartym na intensywnej uprawie roli	232
7.4. Wymiana <i>hxaro</i>	236
7.5. Przednowoczesny rynek	239
7.6. Współczesne kontrowersje kulturowe: badanie konsumpcji czy manipulowanie konsumpcją?	245
8.1. Miłość i małżeństwo w starożytnej Grecji i starożytnym Rzymie	254
8.2. Klasyfikacja kobiet według wieku w kulturze Hidatsa	280
8.3. System kastowy w Indiach	283
8.4. Współczesne kontrowersje kulturowe: małżeństwa gejów w Stanach Zjednoczonych	285
9.1. Hannah Arendt o władzy i autorytecie	294
9.2. Być czy nie być naczelnikiem	303

9.3. Gromada Tiwi	305
9.4. Plemienna polityka u Czejenów	308
9.5. Polityka wewnętrzna i zewnętrzna w systemie wodzowskim Ulithi ...	311
9.6. <i>Qemant</i> w państwie etiopskim	316
9.7. Honor i zemsta rodowa w Albanii	319
9.8. Współczesne kontrowersje kulturowe: czy wojna jest nieunikniona? .	323
10.1. Ambiwalentni przodkowie Ju/hoansi	337
10.2. Bogowie Ulithi	341
10.3. Współczesne kontrowersje kulturowe: „religia obywatelska” w Stanach Zjednoczonych	360
11.1. Malinowski o „przeobrażającym się tubylcu”	372
11.2. Wynalezienie pisma u Czirokezów	376
11.3. Kamienne i stalowe siekiery w społeczeństwie Aborygenów	380
11.4. Ludobójstwo w Rwandzie w 1994 roku	387
11.5. Współczesne kontrowersje kulturowe: dyktat reżimu zmiany	392
12.1. Układ między Stanami Zjednoczonymi a Indianami: Traktat z Canandaigua (1794)	403
12.2. Wynalezienie tradycji w kolonialnym Fidżi	415
12.3. Współczesne kontrowersje kulturowe: „suwerenne farmy” w Sudanie	423
13.1. Polityka, kultura i tożsamość w Kanadzie	440
13.2. Definiowanie narodu w „Jugosławii”	442
13.3. Współczesne kontrowersje kulturowe: Republika Lakotów	456
14.1. Nawadnianie i rolnictwo w senegalskim projekcie rozwojowym	477
14.2. Ocena rozwoju: rola dla antropologów	478
14.3. Mikropożyczki – nowa strategia rozwoju	481
14.4. Współczesne kontrowersje kulturowe: opór wobec rozwoju – plemię Kri znad Zatoki Świętego Jakuba	488
15.1. Sherman Alexie o <i>Imagining the Reservation</i>	498
15.2. Milenium w metrze: <i>Aum Shinrikyo</i>	505
15.3. Polityka a chrześcijański fundamentalizm w Stanach Zjednoczonych	509
15.4. Współczesne kontrowersje kulturowe: kto jest właścicielem kultury?	524

Antropologia kulturowa. Globalne siły, lokalne światy to przystępnie napisany, bogaty w treści etnograficzny podręcznik do antropologii kulturowej, prezentujący spójną i nową wizję tej dyscypliny oraz jej przedmiotu – różnorodności ludzkiej. Piętnaście rozdziałów i trzy rozbudowane studia przypadku przedstawiają wszystkie podstawowe działy antropologii kulturowej, w wyjątkowo oryginalny sposób porządkując je pod względem pojęciowym i tematycznym. Jedna trzecia książki została poświęcona ważnym globalnym i historycznym zjawiskom kulturowym, takim jak kolonializm, nacjonalizm, etniczność i konflikt etniczny, rozwój gospodarczy, ekologia, odradzanie się kultur, fundamentalizm czy kultura popularna. Z tym szerszym kontekstem zostały zintegrowane bardziej tradycyjne zagadnienia antropologiczne (język, ekonomika, systemy pokrewieństwa, polityka, religia, rasa), co dobrze oddaje zmieniające się treści współczesnych kursów z tego przedmiotu.

Ta znakomicie napisana i zorganizowana publikacja przeszła testy praktyczne – zarówno podczas konwencjonalnych zajęć, jak i w trybie *online*. Autor ma ogromne doświadczenie w dydaktyce. Jest obdarzony szczególnym talentem do jasnego wykładania materiału, który dawkuje zgodnie z tempem, w jakim opanowują go studenci.

Antropologia kulturowa to podręcznik odpowiadający dzisiejszym studentom, który:

- wspomaga opanowanie treści, oferując studia przypadku podejmujące rozmaite tematy, od „Antropologii w Microsofcie” do „Zakazu symboli religijnych we Francji”;
- zawiera objaśnienia trudniejszych kluczowych terminów, dodawane w postaci glos na marginesie, a za pomocą krzyżowych odwołań wskazuje powiązania między pokrewnymi tematami;
- ułatwia powtarzanie materiału dzięki ramkom zawierającym podsumowania poszczególnych rozdziałów, glosariuszowi, rozbudowanej bibliografii i indeksowi.

Jack David Eller wykłada antropologię w Community College w Denver. Jest również autorem książek: *From Culture to Ethnicity to Conflict* (1999), *Introducing Anthropology of Religion* (2007), *Cruel Creeds, Virtuous Violence: Religious Violence across Culture and History* (2010).